



Rechtbank Den Haag - Civiel  
Afdeling Kort Geding  
Postbus 20302  
2500 EH Den Haag

*Kopie tevens verstuurd via fax (070-381 3091)*

Leiden, 30 maart 2015

Betreft: KG ZA 15-322 (Monim El Bouazzati - Staat der Nederlanden)

Edelachtbare,

In verband met het kort geding van mr. Jebbink namens zijn cliënt betreffende het verlofstel in hoger beroep in strafzaken, als bedoeld in artikel 410a van het Wetboek van Strafvordering, vraagt het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) uw aandacht voor het volgende.

***Het verlofstelsel en internationale mensenrechtenstandaarden***

Het VN-Mensenrechtencomité (hierna: het Comité) heeft in zijn uitspraak *Timmer t. Nederland* van 24 juli 2014<sup>i</sup> geoordeeld dat Nederland met de toepassing van het verlofstelsel in strijd handelt met artikel 14 lid 5 juncto artikel 2 lid 3 van het Internationaal verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten (het IVBPR) 'due to the failure of the State party to provide adequate facilities for the preparation of his appeal and conditions for a genuine review of his case by a higher tribunal' (par. 7.4).

In zijn reactie op deze klacht heeft de Nederlandse Staat aan het Comité toegegeven dat de rechten van de klager waren geschonden en ook uit eigen beweging een schadevergoeding aangeboden.<sup>ii</sup> Bovendien heeft de Staat naar aanleiding van de uitspraken van het Comité in de zaken *Timmer en Mennen*<sup>iii</sup> en de EHRM-uitspraak *Lalmahomed t. Nederland*<sup>iv</sup> inmiddels aangegeven het verlofstelsel te zullen afschaffen, maar dit pas te zullen doen bij de op handen zijnde herziening van het Wetboek van Strafvordering.<sup>v</sup> Volgens de regering is de concrete toepassing van het verlofstelsel problematisch gebleken met het oog op internationale mensenrechtenverdragen.

Ook vanuit de strafrechtswetenschap is het verlofstelsel bekritiseerd vanwege het summiere karakter daarvan en het gebrek aan procedurele waarborgen; bovendien wordt gesteld dat het criterium 'belang van een goede rechtsbedeling' te weinig houvast biedt.<sup>vi</sup>

Op dit moment geldt het verlofstelsel nog steeds. Onbekend is wanneer de modernisering van het Wetboek van Strafvordering gereed zal zijn. De Contourennota met daarin een schets van de voorgenomen modernisering van Strafvordering is begin februari 2015 voor advies naar verschillende instanties gestuurd. Naar verwachting zal in de loop van dit jaar de definitieve Contourennota naar de Tweede Kamer worden gestuurd. Pas vanaf november 2015 zullen concrete wetsvoorstellen worden ingediend. Of die zullen worden aangenomen en zo ja, wanneer deze uiteindelijk in werking zullen treden is nog geheel onduidelijk.

Naar het oordeel van het NJCM kan de voorlopige handhaving van het verlofstelsel in strijd komen met het recht op hoger beroep, als neergelegd in artikel 14 lid 5 juncto artikel 2 lid 3 van het IVBPR, en met artikel 6 EVRM. In elk geval acht het NJCM de kans zeer groot dat de eventuele toepassing van artikel 410a Sv in de onderhavige zaak een schending van deze artikelen zal opleveren. Het NJCM is van oordeel dat op de Staat een verplichting rust om een dergelijke schending te voorkomen.

### ***Het IVBPR en het recht op hoger beroep***

De uitspraken van het Comité in de zaken *Timmer* en *Mennen* maken duidelijk dat Nederland, door de toepassing van het huidige verlofstelsel voort te zetten, in strijd kan handelen met artikel 14 lid 5 van het IVBPR. Dat is met name het geval wanneer de voorzitter die moet oordelen of hoger beroep in het belang van een goede rechtsbedeling is vereist, niet over voldoende informatie beschikt om de zaak aan een 'genuine review' te onderwerpen. In het huidige verlofstelsel is al snel sprake van zo'n gebrek aan informatie. Als in eerste aanleg sprake is van een vonnis als bedoeld in artikel 410a Sv (kortom: een vonnis voor een misdrijf of overtreding waarop het verlofstelsel van toepassing is) wordt immers een verkort vonnis (artikel 365a Sv) of stempelvonnis (artikel 378a en 395a Sv) gewezen, waarbij geen schriftelijke melding wordt gemaakt van de bewijsmiddelen die aan het oordeel ten grondslag liggen en veelal geen proces-verbaal van de zitting beschikbaar is. Bij een verkort vonnis kunnen deze stukken worden overlegd als de verdachte daar zelf om verzoekt (artikel 365 lid 3 juncto 365c Sv); dat gebeurt echter niet standaard en is (voor wat betreft de aanvulling van het vonnis) niet van toepassing op stempelvonnissen, zoals in de onderhavige zaak. Bovendien wordt soms incomplete informatie overlegd.<sup>vii</sup> Bij gebrek aan dergelijke stukken kan de voorzitter die over het verlof moet beslissen geen daadwerkelijke 'review' uitoefenen en kan de verdachte zich niet adequaat op een verlofaanvraag voor hoger beroep (door middel van het indienen van een schriftuur) voorbereiden. Volgens het Comité vereist het recht op hoger beroep (artikel 14 lid 5 van het IVBPR) 'that the convicted person is entitled to have access to a duly reasoned, written judgement of the trial court, and to other documents, such as trial transcripts, necessary to enjoy the effective exercise of the right to appeal'.<sup>viii</sup>

Bovendien achtte het Comité in de zaken *Timmer* en *Mennen* de afwijzing van het verlof op grond van het 'goede rechtsbedeling'-criterium onvoldoende gemotiveerd:

'The Committee considers that article 14, paragraph 5, of the Covenant requires a review by a higher tribunal of a criminal conviction and sentence. Any such review, in the context of a decision regarding a leave to appeal, must be examined on its merits, taking into consideration the evidence presented before the first instance judge, and the conduct of the trial on the basis of the legal provisions applicable to the case in question.'<sup>ix</sup>

Het Comité concludeert in *Timmer t. Nederland* dan ook dat sprake is van een schending 'due to the failure of the State party to provide adequate facilities for the preparation of his appeal and conditions for a genuine review of his case by a higher tribunal' (par. 7.4).

### ***Het IVBPR: effectief rechtsherstel***

Het Comité stelt in *Timmer t. Nederland* bovendien het volgende:

'9. In accordance with article 2, paragraph 3 (a), of the Covenant, the State party is under an obligation to provide the author with an effective remedy. (...) The Committee considers that, in this case, an effective remedy will allow a review of the author's conviction and sentence by a higher tribunal, or implementation of other appropriate measures capable of removing the adverse effects caused to the author, together with adequate compensation. The Committee also considers that the State party should bring the relevant legal framework into conformity with the requirements of article 14, paragraph 5, of the Covenant. The State party is also under an obligation to prevent similar violations in the future.'

Het NJCM acht het nu aan de rechter om te voorkomen dat nieuwe situaties ontstaan waarin dergelijk effectief rechtsherstel moet worden geboden, namelijk door te zorgen dat artikel 14 lid 5 van het IVBPR wordt gerespecteerd. Om een schending te voorkomen, beveelt het NJCM aan om (in anticipatie op het voornemen van de regering om het verlofstelsel uiteindelijk af te schaffen) te zorgen dat het verlofstelsel in deze zaak buiten toepassing wordt gelaten en daarmee te zorgen dat het recht op hoger beroep wordt gerespecteerd. Dit komt tegemoet aan de verplichting genoemd in de zaken *Timmer* en *Mennen* om schending van artikel 14 lid 5 van het IVBPR in nieuwe zaken te voorkomen.

#### **Artikel 6 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)**

Ook het EHRM heeft al eens geoordeeld dat de toepassing van het verlofstelsel in een concrete zaak in strijd was met mensenrechtenverplichtingen, namelijk het recht op een eerlijk proces (artikel 6 par. 1 en artikel 6 par. 3(c) EVRM). In de zaak *Lalmahomed t. Nederland*<sup>x</sup> oordeelde het EHRM dat belangrijke informatie in het dossier ontbrak, waardoor de afwijzing van het verlof niet op een volledige en grondige beoordeling van alle relevante factoren kon worden gebaseerd. Het EHRM benadrukte daarmee het belang van adequate procedurele waarborgen omtrent het verlofstelsel. Dergelijke waarborgen ontbreken echter nog steeds.

#### **Conclusie**

De Staat heeft erkend dat de toepassing van het verlofstelsel in strijd kan komen met internationale mensenrechtenverplichtingen waaraan Nederland gebonden is en de Minister heeft ondubbelzinnig zijn voornemen uitgesproken het af te schaffen. Nu binnen de huidige toepassing van het verlofstelsel – mede gezien het gebrek aan procedurele waarborgen – het risico op een gebrekkige ‘examination on its merits’ en dus op een schending van artikel 14 lid 5 van het IVBPR en artikel 6 EVRM zeer groot is, dient aan de toepassing van het verlofstelsel een halt te worden toegeroepen. Het NJCM meent dat in deze omstandigheden de rechtspraak aan zet is. U kunt met dit kort geding een precedent scheppen voor verdachten die zich in een soortgelijke situatie bevinden als de cliënt van mr. Jebbink. Een situatie waarin het risico onaanvaardbaar groot is dat hun recht op hoger beroep (artikel 14 lid 5 van het IVBPR) wordt geschonden.

Concluderend is het NJCM van oordeel dat in casu de toepassing van artikel 410a Sv inhoudende het verlofstelsel in hoger beroep in strafzaken niet verenigbaar zou zijn met eenieder verbindende bepalingen van een verdrag, te weten het IVBPR en het EVRM. Het NJCM is met mr. Jebbink van oordeel dat dit, ingevolge artikel 94 van de Grondwet, tot gevolg zou moeten hebben dat het verlofstelsel niet toegepast kan worden tegen zijn cliënt. Het NJCM hoopt dat de bovenstaande informatie van nut is bij de behandeling van dit kort geding.

Hoogachtend,



Mr. J. Klaas

namens het Public Interest Litigation Project van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten



Mr.dr. L.A. van Noorloos

namens het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten

---

<sup>i</sup> VN-Mensenrechtencomité, *Timmer v. The Netherlands* (CCPR/C/111/D/2097/2011, 29 augustus 2010 (vindplaats: <http://www.ccprcentre.org/doc/2014/09/2097-2011-Timmer-v.-Netherlands1.pdf>); dit was niet de eerste keer dat het Mensenrechtencomité dit standpunt innam. Zie ook: VN-Mensenrechtencomité, *Mennen v. The Netherlands* (CCPR/C/99/D/1797/2008), 24 augustus 2010 (vindplaats: [http://www.worldcourts.com/hrc/eng/decisions/2010.07.27\\_Mennen\\_v\\_Netherlands.pdf](http://www.worldcourts.com/hrc/eng/decisions/2010.07.27_Mennen_v_Netherlands.pdf)).

<sup>ii</sup> *Timmer v. The Netherlands*, par. 4.1.

<sup>iii</sup> *Mennen v. The Netherlands* (*supra* noot 1).

<sup>iv</sup> EHRM 22 februari 2011, NJ 2012/306, *Lalmahomed t. Nederland*.

<sup>v</sup> Ministerie van Veiligheid en Justitie, 'Aanbiedingsbrief en Contourennota Modernisering Wetboek van Strafvordering', 3 maart 2015 (vindplaats: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brieven/2015/02/03/brief-concept-contourennota-modernisering-wetboek-van-strafvordering.html>), p. 77, waar de regering stelt dat de toepassing van het verlostelsel in strijd komt met verschillende verdedigingsrechten: 'Er zijn in supranationale rechtspraak mensenrechtenschendingen aangenomen in verschillende gevallen waarin het verlof is afgewezen ... Gelet op deze bezwaren ben ik voornemens *het verlostelsel af te schaffen*.'

<sup>vi</sup> G.J.M. Corstens & M.J. Borgers, *Het Nederlands strafprocesrecht*, 2014 (8<sup>e</sup> druk), Deventer: Kluwer, p. 904-905; zie verder Th.A. de Roos, 'Internationaalrechtelijke beslissingen over het Nederlandse verlostelsel in strafzaken', *Strafblad* 2011, nr. 2, p. 7-10; B.F. Keulen, 'Naar een appel met appeal', *RM Themis* 2012, p. 10-11; P.A.M. Mevis, 'De ruimte voor het hoger beroep en voor wijziging van de regeling daarvan', *Delikt en Delinkwent* 2006/1.

<sup>vii</sup> Zie *Mennen v. the Netherlands*.

<sup>viii</sup> *Timmer v. The Netherlands*, par. 7.2.

<sup>ix</sup> *Timmer v. The Netherlands*, par. 7.3; zie ook *Mennen v. The Netherlands*, par. 8.3.

<sup>x</sup> EHRM 22 februari 2011, NJ 2012/306, *Lalmahomed t. Nederland*.